

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационния труд

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧНА ТЕОРИЯ НА КРИЗИСНИЯ МЕНИДЖМЪНТ – ОРГАНИЗАЦИОННИ И ФИНАНСОВИ АСПЕКТИ.

ПОЛСКИЯТ КАЗУС В ТЕРИТОРИАЛНОТО ПРИЛАГАНЕ

На Радослав Харабин

За придобиване на научна степен „доктор на науките“

Професионално направление 3.7 „Администрация и управление“

Докторска програма „Организация и управление извън сферата на
материалното производство”

Рецензент: професор д-р Емил Панушев

Основание за представяне на рецензията: заповед 487/12.07.2021 на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд.

Радослав Харабин има магистърска степен по философия от Ягелонския университет в Краков и ОНС „доктор“ по социални науки от университета Мария Кюри-Склодовска в Люблин. Специализирал е в университети в Румъния, Хърватска, Словакия, Унгария и САЩ. Понастоящем е заместник-декан на факултета по търговия и безопасност във филиала в Келце на Обществената академия на науките в Лодз и доцент в катедра Управление на кризи. Заема управленски позиции в научни институти и обществени органи, член на редколегията на списание „Journal of Industrial Policy and Technology Management”.

Дисертационният труд е с обем от 253 страници и е структуриран в следните части – въведение, 4 глави, заключение и библиография.

Основният текст съдържа 5 таблици, 12 фигури и 2 схеми. Библиографията включва 335 заглавия на български, английски и полски език, включващи 150 международни и национални правни актове, 91 нормативни документа, 63 монографии и части от колективни трудове, и 31 статии в списания.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е посветен на съвременните аспекти на функционирането на националните и териториалните структури на управление в Полша и тяхното взаимодействие в условията на кризи. Задълбочено са изследвани теоретични аспекти на функционирането на териториалните единици и практически подходи при кризисни ситуации като са изведени оценки за ефективността на различните управленски равнища. Следвайки подбор от теоретични концепции и анализ на финансовата осигуреност на решенията на местните власти докторантът предлага модел на подобряване на нормативната база и ресурсна осигуреност на взаимодействието на териториалните органи в страната.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ

Актуалността на изследването се определя от нормативната и финансовата осигуреност на управленските структури при управлението на кризи. Дисертационният труд предлага оценки на възможностите на териториалните структури в Полша да отговорят на предизвикателствата на кризите и предлагането на практически решения за подобряване на взаимодействията между тях. Анализирани са нормативната страна на дейността на териториалните единици и финансовата осигуреност на управленските процеси. Формулирани са теоретични изводи и практически предложения за усъвършенстване на нормативната уредба на полската система за управление на кризи.

Анализът на структурите за управление на кризи в Полша е основан на възприемането на принципите на децентрализация на действията на териториалните единици. Осъществяваната политика се базира на ангажиментите на страната в рамките на Северноатлантическия договор. Присъединяването на Полша към Европейския съюз е обусловило допълнително ангажиране на регионалните единици за прилагане на интеграционните политики. По този начин изследователският подход на автора търси отговор на въпросите за усъвършенстване на политиката на управление на кризи и международните ангажименти на страната.

Методиката на дисертационния труд е приемлива в научно отношение, тъй като се базира на задълбочено познаване на философски изследвания и приложенията на виждания за управление на кризи в страната. Подходите в дисертационния труд са основани на анализ на нормативните аспекти на организационните и финансовите действия при управлението на кризи в Полша. Прилага се функционален модел на институционален и правен анализ за описване на структурата на организацията за управление на кризи и проблемите при измененията на нормативните актове. Анализираните примери се оценяват на база документи на администрацията, както и на доказани във времето индикатори за финансова осигуреност, които определят и вижданията за ефективността на прилаганите управленски подходи.

НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ РЕЗУЛТАТИ

Представеният дисертационен труд е посветен на теоретични и приложни аспекти от дейността на териториалните структури на управление в Полша при кризисни ситуации и разработването на модел за оптимално взаимодействие на различните равнища на вземане на решения в страната. Авторът се обобщава теоретични подходи, които да доведат до предлагането на относителна теория на управлението на

кризи, създадена на базата на нормативни констатации и наблюдение на тяхното териториално прилагане. За целта се предлагат инструменти, които може да се приеме, че са недостатъчно разработени в изследванията, посветени на сигурността и се обобщават от автора като „методология за функционален прагматизъм“. Формулирането на подходи и модели на управленско действие са основа за формулиране на съществени изводи и оценки. Техният приносен характер може да се систематизира в следните направления:

- Подробно са изследвани концептуалните подходи при типологията на различните аспекти на сигурността. Предлага се разбирането за относителна сигурност и нейното усъвършенстване под формата на относителна теория за управление на кризи. Структурират се видовете сигурност и се представя управлението на кризи като специален аспект на създаването на предпоставки за укрепване на стабилността на системата. Систематизирани са нормативни и практически аспекти на управлението на кризи и финансови обосновки на тази дейност. Обосновава се връзката между правните норми и практиката на прилагащите институциите, което е в основата на предлагания от автора функционално-прагматичния модел за управление на кризи. Тези постижения могат да се определят като „доразвиване и допълване на съществуващо знание“.
- В дисертационния труд се подробно се изследва еволюцията и динамиката в законодателната рамка на Полша и равнищата на нейното прилагане. Дефинираният нормативен аспект на управлението на кризи е осъществен с неговата интерпретация в полското законодателство. Представена е административната структура и дейността на институциите, определени от възложените им правомощия при управлението на кризи.

Подробна са разработени нормативните аспекти на финансирането на управлението на кризи ролята на финансовата децентрализация за осъществяването на тези процеси. Тези резултати имат конкретен приложен характер.

- Изследвана е практиката на управление на дефинираните видове кризи – антропогенни и неантропогенни. Представена е тристепенната териториалната структура на управлението на кризи в Полша и равнищата на тяхната компетентност. Изведени са общи тенденции във функционирането на териториалната структура с акцент дейността на регионалните институции (воеводството) за управление на кризи, които на практика реализират държавната политика. Представени са източниците и разходите за дейностите по организацията и функционирането на структурата за управление на кризи. Тези резултати имат конкретен научно-приложен характер.
- На основата на предложения в дисертационния труд концептуален подход и анализа на съществуващата нормативна база в Полша и дейността на изградените териториални структури е предложен модел за управление на кризи. Моделът включва описание на същността, въпросите за функционирането на структурата и финансирането на управлението на кризи. Показани са недостатъците на съществуващите правни норми при регулирането на управлението на кризи и възможните източници и форми на финансиране. Формулирани са изводи за промените в начините за оценка на заплахи и преодоляването на кризисни ситуации в системата за управление на кризи. Тези постижения могат да се определят като „доразвиване и допълване на съществуващо знание“.

Така представените научни и научно-приложни приноси са дело на автора и показват неговата теоретична подготовка и задълбоченост в интерпретирането на данни за функционирането на териториалната администрация в Полша.

Представените публикации – самостоятелни монографии, участие в колективни научни трудове и статии в научни списания – съдържат съществени части от научните изследвания на автора, които са представени в дисертацията. Предвид актуалността на изследваните проблеми би било полезно апробирането на тезите на автора на международни научни форуми. Тези анализи и научно-приложни изводи са предпоставка за практическо приложение на резултатите в дисертационния труд.

ОЦЕНКА НА АВТОРЕФЕРАТА

В автореферата на дисертационния труд, с обем от 39 страници, са разработени основните компоненти на подхода на автора към изследването – актуалност, цел и задачи, хипотези и изследователски проблеми, методология и ограничения. Подробно е представена структурата и резултатите от изследването като в изложението са включени и систематизиращи фигури, представящи тези на автора. Справката за приносите отразява вижданията на автора за новостите в изследваната област, които са от значение за полското обществено развитие. На практика широкото описание на „приноса на научните изследвания за развитието на научното знание“ се свежда до констатации за подходи и управленски практики, а не като допълване и обобщаване на постижения в науката. Включеният списък с публикации представят на резултатите от дисертационния труд в индивидуална и колективни монографични изследвания, както и в авторитетни периодични издания.

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Към рецензирания дисертационен труд могат да бъдат отправени и критични бележки с оглед бъдещи разработки и насочване към определени виждания.

Първото, което прави впечатление, е игнорирането на икономическите функции на териториалната структура. На практика кризисните ситуации имат различно икономическо измерение в отделните териториални единици, което от своя страна обуславя и специфични по своята насоченост и обхват действия както на централно, така и на местно равнище.

На второ място, концептуалните основи за действията на администрацията се търсят във философски интерпретации на определени функции на териториалните органи, въпреки че авторът приема нормативното детерминиране на поведението на териториалните власти и концепцията за децентрализация, на която е базирано функционирането на териториалната структура на страната.

Трето, съществен принос в дефинирането на научните резултати на автора би имало познаването и използването на постиженията на регионалната икономическа теория, в която полската школа има подчертано присъствие. Това особено се забелязва при неточната интерпретация на теорията на В.Кристалер.

Четвърто, съществен проблем в интерпретацията на функционирането на териториалните органи е игнорирането на регионалната политика на Европейския съюз. Авторът твърди, че „присъединяването към ЕС ... доведе до поредното сливане на функциите на полските невоенни отбранителни структури с дейностите на Европейската комисия и ресурсите на държавите-членки“. Това няма как да е вярно, предвид принципите на функциониране на Съюза.

Пето, във функционално-прагматичния модел, предлаган от автора на дисертационния труд не се вземат предвид финансовите ресурси, получавани от страната по линия на политиката сближаване на ЕС. Комисарят от Полша в предходния състав на Европейската комисия беше с ресор регионална политика и допринесе за развитието на европейски структури на финансов инженеринг в Полша, които стимулираха полските регионални структури.

Посочените критични бележки и препоръки не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧНА ТЕОРИЯ НА КРИЗИСНИЯ МЕНИДЖМЪНТ – ОРГАНИЗАЦИОННИ И ФИНАНСОВИ АСПЕКТИ. ПОЛСКИЯТ КАЗУС В ТЕРИТОРИАЛНОТО ПРИЛАГАНЕ** е посветен на важни териториални и финансови аспекти на подобряване управлението на кризи. Разработката притежава необходимите научни и научно-приложни приноси, поради което препоръчвам на Уважаемото научно жури да присъди на Радослав Харабин научната степен „доктор на науките“.

20.08.2021 г.

Гр. Варна

Рецензент:

/Проф. д-р Емил Панушев/